

KULTUR

Kulturskepsis
70 procent af DF's vælgere mener, at kulturstøtten skal sættes ned eller helt afskaffes. DF-ordfører afviser ønsket. Side 4

♥♥♥♥♥♥♥♥
John Kørners kvinder bliver næsten væk – som udtryk for deres fornedrelse. Side 11

KRITIK | NAVNE

Byens nye spisekammer

Torvehallerne på Israels Plads i København åbnede i går. Dermed er byen tilført et usædvanligt velfungerende offentligt rum, der bør danne skole i indretningen af byrum.

ARKITEKTUR

Torvehallerne, Israels Plads, København, Arkitekt: Arkitekturværkstedet ved Hans Peter Hagens. Totalentreprise: Jeudan. Byherre: Jeudan.

Liv mellem husene. Det er, hvad byerne kommer til at mangle her i overgangen mellem industrialderen og informationsalderen.

Den verdenskendte danske arkitekt og bypraktiker Jan Gehl's gamle pointe er sandere end nogensinde, nu da det ene forældede industrianlæg efter det andet bliver forladt og mange steder omdannes til boliger, kontorer, institutioner og rekreative formål.

For nok var en havneby som København tidligere præget af støj og stank og møg, men der var autentisk livligt, fordi der var et fysisk, funktionelt kredsløb af produktion, varer og tjenesteydelser. Sæbe, godstog, lastbiler, budcykler, spørgsmål kom og gik, og folk arbejdede og levede synligt og hørligt og sad ikke blot stille ved hver sit tastatur eller cafebord.

I dag frygter man med rette, at ellers nogenlunde attraktive byer mellem deres forstæders sovende villaveje og historiske

bykerners kunstige tivolikaktivitet mest af alt vil komme til at bestå af et voksende ingeniørmandsland af stort set ens kontorbygninger, overdimensionerede indkøbscentre og motorvejsudfletninger. Akkurat som man allerede kender det fra storbyer

veden over. Derfor er det helt afgørende for livskvaliteten i byerne, at de bliver tilført funktioner, der erstatter dem, der forsvinder: vel at mærke i form af produktion og handel og kreativitet og ikke blot rekreativitet.

TORVEHALLERNE i København, der åbne på Israels Plads i går, er et eksempel på et sådant, helt undværligt element i den gode by. Så meget desto mere urovækkende er det, at det har krævet nogle helt usædvanlig vedholdende og tålmodige borgernes indsats gennem 14 år at lade sig realisere. Torvehaller med faste studepladser til grønthandlere, slagtere, fiskehandlere osv. findes overalt i verden, ikke mindst i den mediterrane, som vi danske holder så meget af i ferierne. Og man skal ikke længere væk end til Sverige for som den naturligste ting at finde *saluhållar* i alle byer af en vis størrelse.

Men projektet drejer sig ikke kun om muligheden for at kunne handle gode fødevarer i indbydende omgivelser året rundt. Der er netop tale om etableringen af et meningsfuldt, funktionelt og attraktivt byrum på et helt centralt sted i hovedstaden. Da Torvehallerne arkitekt, Hans Peter Hagens, begyndte at placere for dem, gjorde han opmærksom på, at historien om den triste Israels Plads gik helt tilbage til nedlæggelsen af Københavns Vold i 1857, og at den bag sammen med det grønne bælte af parker fra Kastellet i øst til Tivoli i vest, som hans kollega Ferdinand Meldahl dengang havde kæmpet for at sikre.

Nu hvor de to Torvehaller ligger der, skaber de både mellem og omkring sig det, der med tiden vil blive et grønt byrum – den manglende forbindelse mellem

NY FORBINDELSE. Med tiden vil Torvehallerne omgivelser blive et grønt byrum, der kan skabe forbindelse mellem Botanisk Have og Ørstedsparken. Står det til arkitekten bag hallerne, laver man en passage i den ejendom, der ligger mellem Torvehallerne og Botanisk Have. Foto: Jens Dresling

lem Botanisk Have og Ørstedsparken. Kun en nu fint indrammet karré ligger i vejen og bør gennembrydes, som Hagens har foreslået, så man får en hyggelig passage i stil med Klostergården og Jorcks Passage ved Strøget.

Torvehallerne bygninger er to nøgterne, lette og luftige, dobbelthøj længere i grafigrå stål- og gittertagkonstruktioner og glas, topped med rytterfæl i bygningernes fulde længde. De er velproportionerede både til deres formål og i forhold til den omgivende bebyggelse, der er meget varieret og med hallerne får tilført et par velgørende stramme linealer som sigtelinjer.

Tage er betanksomt lagt i præparatet zink for at mindske refleksionerne for naboerne. Det er således næppe med den omhyggelige arkitekts gode vilje, at de velstenede glasfacader i sidste øjeblik er blevet forsynet med pakkebede tegninger af frugt, ost og vinglas og

bobler, som var der allerede udsalg og kaldilbud i butikkerne. Pil bare dem af igen efter indvielsen, tak.

ET ANTAL af vinduespartierne kan rulles op og lade sig gemme i kælderen på tværs af bygningerne og dermed yderligere bidrage til, at rummet vil fungere som en offentlig plads, man både kan opsøge måltidet eller blot nysgerrigt passere.

Pladsen er blevet lagt med de oprindelige brosten i en ny geometri afpasset husets. Brostene brydes af barnevognsvenlige dobbelte bånd af borduresten og fortsætter helt op til facaderne, ligesom granitens forsatser indenfor i samme niveau som udenfor, hvilket forstærker for-

FAKTA TORVEHALLERNE

Torvehallerne ligger på Israels Plads, hvor Københavns Grøntorv var placeret indtil 1958. Fra 1958 og frem til 2009 kunne man på pladsen stadig købe grøntsager, frugt, blomster og enkelte andre fødevarer hos et mindre antal studeholdere.

Det samlede torveareal er 6.600 kvadrater. De to haller er tilsammen 2.500 kvadrater. Dertil kommer en mindre pavillon, som skal rumme café og restaurant. På torvet er der store områder til udendørs studepladser.

Antallet varierer med årstiden. Administration, kantine for studeholderne og offentlige toiletter er placeret i den restaurerede gamle bygning på hjørnet af Frederiksberggade og Romersgade.

Arkitekturværkstedet har tegnet Torvehallerne. Ejendomsvirksomheden Jeudan er byherre og står for driften af hallerne, herunder udlejning af studepladser.

Torvehallerne første officielle åbningsdag var i går.

TAGET I BRUG. Der var allerede fra formiddag stor tilstrømning af københavnere og andre forbiasserede, der ville tage det nye madtempel i nærmere øjsyn. Foto: Jens Dresling

ført synligt frem til staderne og bidraget til det uindpakkede og ærlige udtryk. Men man skal ikke lade sig snyde, for alt er omhyggeligt gennemarbejdet, og detaljerne er i orden. Midtergangen f.eks. måler 4 meter og 80, og netop den bredde har arkitekten fundet ved at skride utallige markedsaller af verden over.

Hver studeholder har mulighed for at præge sit felt inden for rammerne, og det har allerede givet en fin balance af mangfoldighed, djærn markedsstemning og en indbydende og overskuelig helhed. Da den begavede lokalplan for pladsen tilmed kræver udlejning til mange, små og uafhængige studeholdere, er der ingen fare for degradering til endnu et sjældent supermarked.

Men det helt afgørende og i hvert fald i øjeblikket uløseligt ved hallerne er den sammenhæng af funktionelt indhold, præcis arkitektur og genialt nyt byrum, der bør give genlyd langt ind i planerne for kommende byområder i København. Det er kun alt for sjældent, at bygningen og det offentlige rum, den er med til at skabe, er så generøst sammenflettet som her. Det er hverken præget af megen originalitet eller store årmbevægelser. Men det er alt nok, som det er gjort. Om dannelsen af Israels Plads og voldsanlægget er ikke fuldt bragt, men det er begyndt, og denne del af byen er allerede en anden.

Herfra er der på den baggrund kun at kaste samtlige hjerter efter den stude arkitekt og hans Torvehaller. Hans Peter Hagens er en helt, og det vil kun være rimeligt, om hans plads en skønne dag kommer til at bære hans navn.

CHRISTIAN BUNDEGAARD kultur@politik.dk